

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Яковчук В.С.¹, Малець Б.І.²

Борзов Ю.О., кандидат технічних наук, доцент

¹ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

² Львівський національний університет ім. Івана Франка

Розглянуто поняття інформаційної війни та процеси інформаційного впливу на суспільство. Виділено особливості інформаційної війни між Україною та Російською федерацією.

Ключові слова: інформаційна війна, інформація, технологія, пропаганда, інформаційний простір

Інформаційні війни супроводжують всю історію людства. Спочатку вони були релігійними та ідеологічними, причому для боротьби з носіями чужих поглядів застосовувалися всі види репресій. В далекому минулому інквізиція чи репресивні апарати тоталітарних держав двадцятого сторіччя вели активну боротьбу з носіями чужих ідей.

Кожен з нас пов'язаний з терміном «інформаційна війна», адже як ніколи на сьогоднішній день, ми надто тісно прив'язані до цього, світом керує інформація. Зважаючи на роль інформації у сучасному світі, американський дослідник Маклюен виводить цікаву тезу, яка звучить так: "Істинно тотальна війна - це війна за допомогою інформації". Війна інформації на сьогодні стала одним з найнебезпечніших видів зброї. Користуватися компроматами, виливанням бруду, підкиданням неправдивої інформації, намагання за допомогою інформації ввести в оману стало для багатьох тоталітарних систем основою існування.

Після розвитку новітніх технологій, вплив інформації на прогрес людства зріс в тисячі разів. Інформація має вплив на маси, тобто за умови вдалого маніпулювання свідомістю мас можна досягти практично будь-якої мети: знищити опонента, прибрати з дороги конкурентів чи розпалити війну.

Завдяки розсиланням маси інформації, влада чи керуюча процесом особа, формує у суспільстві чи групі людей потрібну точку зору, громадську думку, хід взаємодоповнюючих логічних думок, вичерпну систему поглядів щодо окремих питань на користь організатора інформаційної пропаганди. Як наслідок, відбувається усвідомлення окремих фактів чи подій у потрібному для маніпулятора світлі, формування потрібного світогляду чи життєвої позиції стосовно питань, у яких раніше були протиріччя чи нерозуміння. У випадку відсутності протиріччя і наявної сталої системи поглядів, завданням інформаційної війни є породження сумнівів, насівання протиріччя та домислів в існуючі переконання. Розвиток людини влаштований так, що людина завжди шукає відповіді про турбуючі її питання, спірні питання, що є невід'ємною рисою безперервних процесів пізнання.

Очевидно, що інформаційна війна - складова частина ідеологічної боротьби. Такі війни не призводять безпосередньо до кровопролиття, руйнувань, при їх веденні немає жертв, ніхто не позбавляється їжі, даху над головою.

І це породжує небезпечну безпечність у ставленні до них. Тим часом, руйнування, яких завдають інформаційні війни у суспільній психології, психології особи, за масштабами і за значенням цілком співмірні, а часом і перевищують наслідки збройних війн.

Що ж таке інформаційна війна, як саме науковці пояснюють таке явище в сучасному світі [1].

У книзі Прокоф'єва "Інформаційна війна і інформаційна злочинність" дано визначення: інформаційна війна – це дії, початі для досягнення інформаційної переваги

шляхом завдання шкоди інформації, процесам, що базуються на інформації і інформаційних системах супротивника при одночасному захисті власної інформації, процесів, що базуються на інформації і інформаційних системах.

Найбільш вразливим місцем сучасних складних систем стають процеси прийняття рішень. Саме тому інформація як така поступово почала змінювати свій статус. Вона стала переходити від сили, що допомагала в бою, до сили основної, яка й вирішує результат війни.

Першим варіантом інформаційної війни можна визнати пропаганду. Вся холодна війна базувалася на механізмах пропаганди, бо механізми гарячої війни не застосовувалися. До речі, потреба пропаганди в холодній війні надала суттєвий поштовх розробці теорії комунікації, бо виникла велика кількість суто прикладних завдань у галузі комунікації.

Французський соціолог **Жак Еллюль** запропонував розрізнати вертикальну та горизонтальну пропаганди (*Ellul J. Propaganda. The formation of men's attitudes. – New York, 1965*). Вертикальна – це класичний варіант пропаганди, як ми всі собі її уявляємо, інформаційний потік згори до низу з пасивним реагуванням аудиторії.

Горизонтальну пропаганду Еллюль називає новим винаходом. Вона зветься горизонтальною, бо реалізується в групі, а не йде згори. У цій ситуації всі учасники є рівними, серед них немає лідера.

Ж. Еллюль вводить також поняття політичної та соціологічної пропаганди. Знову ж таки політична – те, що ми звикли звати пропагандою. Це техніки впливу держави, партії, адміністрації. Соціологічна ж працює на об'єднання групи. Це стиль життя й типи поведінки, які є нормою в цьому суспільстві. Соціологічну пропаганду він вважає важчою для розуміння, бо вона є більш непомітною. Якщо політична пропаганда є розповсюдженням ідеології, то соціологічна – її проникненням завдяки існуючим економічним, політичним і соціологічним факторам. В першому випадку мас-медіа є провідником, у другому – економічні та політичні структури.

Розрізнення вертикальної/горизонтальної пропаганди та політичної/соціологічної на перший погляд можуть здаватися тотожними. Але в них акцентуються різні базові параметри. Вертикальна/горизонтальна стосуються напряму комунікації, що породжує ієрархічність. Саме тому йдеться й про лідера. У випадку розрізнення політичної/соціологічної пропаганди акцентується тип медіа, коли за нього беруться й інститути суспільства[2].

Яскравим прикладом інформаційної війни може стати міждержавний конфлікт між Україною та Росією, в якому використовується політична та соціологічна пропаганда, комплекс заходів, постійно здійснюваних урядовими та неурядовими організаціями Росії та України в інформаційному просторі України, Росії, інших країн та міжнародних організацій, спрямованих на отримання стратегічно-політичних переваг шляхом деморалізації або введення в оману противника та протидії заходам іншої сторони у глобальному протистоянні Росії і України, а також протистоянні Росії та «Західного світу»[3].

Література

1. Інформаційна війна – зброя масового знищення!
<https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2006/04/20/4399050/>
2. Інформаційні війни: тенденції та шляхи розвитку.
<https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/6479/2012-08-12-informatsiini-viini-tendentsii-ta-shlyakhi-rozvitku/>
3. Російсько-українська інформаційна війна
<https://uk.wikipedia.org/wiki>

